

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

**KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE**

Zkušenostní učení příslušníků Policie České republiky
v rámci práce s fotbalovými fanoušky

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Andragogika v profilaci na personální management

Autor: Roman Franta

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Šotola, Ph.D.

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma *Zkušenostní učení příslušníků Policie České republiky v rámci práce s fotbalovými fanoušky* vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne 18. 4. 2021

Podpis .....

Děkuji Mgr. Jaroslavu Šotolovi, Ph.D., za jeho cenné rady, ochotné a přínosné konzultace a systematické a trpělivé vedení mé práce.

Anotace

Jméno a příjmení:	Roman Franta
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	Andragogika v profilaci na personální management
Obor obhajoby práce:	Andragogika v profilaci na personální management
Vedoucí práce:	Mgr. Jaroslav Šotola, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Zkušenostní učení příslušníků Policie České republiky v rámci práce s fotbalovými fanoušky
Anotace práce:	Práce se věnuje policistům České republiky a jejich zkušenostnímu učení při práci s fotbalovými fanoušky. Cílem práce bylo ověřit, jak zkušenostní učení při této práci funguje a jak je pro práci s fanoušky důležité. Byl zvolen kvalitativní výzkum a metoda polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumem se dospělo k závěru, že zkušenostní učení příslušníků Policie ČR pro práci s fotbalovými fanoušky je důležité a doplňuje nedostatečnou teoretickou a školní přípravu pro tento druh práce.
Klíčová slova:	zkušenostní učení, vzdělávání policistů, fotbalový fanoušek, práce s fotbalovými fanoušky
Title of Thesis:	Experiential learning of Policemen of the Czech Republic regarding the work with football fans
Annotation:	The thesis focuses on Policemen of the Czech Republic and their experiential learning within the work with football fans. The aim of this thesis is to find out how to experiential learning works within this field and how it is important for working with football fans. The author uses the qualitative research and the method of semi-structured interview. Results shows that the experiential learning of members of the Police of the Czech Republic for working with football fans is important and complements the insufficient theoretical and school praxis for this type of work.
Keywords:	experiential learning, education of policemen, football fan, working with football fans
Počet literatury a zdrojů:	25 (z toho 3 internetové zdroje)
Rozsah práce:	51 s. (80 508 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod.....	6
1 Zkušenostní učení	8
2 Policie ČR	13
3 Legislativa	19
4 Fotbalový fanoušek.....	22
5 Výzkumná část	29
5.1 Metodologie.....	29
5.2 Cíl výzkumu.....	29
5.3 Výzkumné otázky.....	30
5.4 Kvalitativní výzkum	30
5.5 Polostrukturovaný rozhovor	31
5.6 Výběr respondentů.....	32
5.7 Vzorek respondentů, jejich charakteristika	33
5.8 Analýza a interpretace polostrukturovaných rozhovorů.....	34
5.8.1 Hlavní výzkumná otázka č. 1 – Jak funguje zkušenostní učení příslušníků PČR při práci s fanoušky?	34
5.8.2 Vedlejší výzkumná otázka č. 2 – Jaké jsou osobnostní postojové reakce policistů k chování fanoušků?	42
5.8.3 Vedlejší výzkumná otázka č. 3 – Jaké chování fotbalových fanoušků vyprovokuje policisty, aby proti nim zakročili?.....	45
Závěr	48
Literatura.....	50

„Pracuji s lidmi, kteří mě nenávidí.“
(policista pracující s fotbalovými fanoušky)

Úvod

Bakalářská práce se zabývá zkušenostním učením příslušníků Policie České republiky při jejich práci s fotbalovými fanoušky. Tématem této práce se autor zabývá z toho důvodu, že je sám příslušníkem Policie České republiky a domnívá se, že zkušenosti s tímto druhem výkonu policejní práce jsou nejdůležitější pro kvalitní zajištění doprovodu fanoušků k zápasům jejich klubu a zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti osob. Zároveň se domnívá, že teoretická příprava a základní výcvik policistů jsou pro práci s fanoušky nedostatečné. Cílem této práce je zjistit, jak funguje zkušenostní učení policistů při doprovodech fotbalových fanoušků k zápasům jejich fotbalového klubu a jak významnou roli zkušenostní učení pro tuto práci má, případně odhalit, proč zkušenosti pro kvalitu práce s fanoušky nejsou pro policisty důležité. Autor práce nemá informace o tom, že by podobný výzkum už dříve probíhal, a tak se zároveň domnívá, že by výsledek výzkumu mohl mít přínos pro policejní praxi. V teoretické části práce bude nejprve přiblíženo několik základních pojmů souvisejících s problematikou této práce a zkušenostního učení obecně – definice zkušenostního učení, teoretická část o Policii České republiky a legislativě související s prací Policie ČR a fanoušky, a nakonec i definice fanoušků samotných. Ve výzkumné části bude popsána metoda výzkumu a výběr vzorků respondentů. Pro potřeby práce byl zvolen kvalitativní výzkum a jako hlavní metoda pak polostrukturovaný rozhovor. Autor práce má k respondentům profesně i lidsky blízko, a právě polostrukturovaný rozhovor se v komunikaci s osobami, které autor osobně zná, ukázal jako nejvhodnější nástroj. Následně jsou v práci uvedeny výzkumné otázky s analýzou dat. Analýza dat je provedena pomocí kódování

rozhovorů a výsledky jsou následně diskutovány a ukotvovány do teoretického kontextu. Výzkum byl prováděn s policisty Moravskoslezské kraje, kteří mají přímou zkušenost s prací s fotbalovými fanoušky Baníku Ostrava.

1 Zkušenostní učení

Pojem *zkušenostní učení* je v oboru andragogiky zavedeným termínem. Někdy se setkáváme také s pojmy, jako je například *informální učení* v české literatuře či *experiential learning* v literatuře zahraniční (Rabušic, Rabušicová in Průcha, Veteška, 2014, s. 311). Rabušic a Rabušicová definují zkušenostní učení jako učení, kterým získávají jedinci nové zkušenosti pomocí pracovních a jiných činností během svého pracovního i běžného dne a tyto zkušenosti následně, vědomky i nevědomky, dále využívají. Zkušenostní učení má podle nich velký vliv na vědění a znalosti člověka. Problematickým je podle Rabušice a Rabušicové fakt, že tyto znalosti nelze určitým způsobem přesně ověřit a že zároveň toto zkušenostní učení má v podstatě vliv na učení jednotlivce a není patrný jeho vliv na zvyšování vzdělanostní úrovně společnosti (Rabušic, Rabušicová in Průcha, Veteška, 2014, s. 311).

K definování zkušenostního učení, respektive informálního učení, se užívá rovněž vytyčení rozdílu mezi formálním, neformálním a zmiňovaným informálním učením. Informální učení se liší v tom, že je neorganizované, nesystematické a institucionálně nekoordinované. Dochází k němu spontánně a je velmi důležité v rozvoji člověka. Je to proces získávání vědomostí, dovedností a postojů, které vznikají každodenními činnostmi, prací, rodinným životem, sociálními kontakty a aktivitami ve volném čase (Marinková, Stretti in Průcha, Veteška, 2014, s. 138).

Zkušenostnímu učení se věnuje i Viera Prusáková. Ta k pojmu informální vzdělávání uvádí další terminologickou variantu, a sice neinstitucionální učení. Definice Prusákové je téměř shodná s těmi výše uvedenými, autorka pouze navíc dodává, že není součástí a předmětem andragogické činnosti, nicméně ho musí andragogika poznat. Pokud by to bylo opačně a bylo by součástí a předmětem andragogické činnosti, ztratilo by význam neinstitucionální a mělo by jiný charakter. Pozornost je potřeba věnovat také

tomu, že Prusáková k definici informálního vzdělávání uvádí rovněž jeho výhody a nevýhody. Jako výhody vyzdvihuje hlavně souvislost zkušenostního vzdělávání s reálnými situacemi a problémy a fakt, že vychází ze zájmů jednotlivce a vede k rozvoji osobnosti jednotlivce. Jako nevýhodu uvádí, že se informální vzdělávání pomalu vytrácí, i když se jedná o nejstarší formu učení vůbec. Prusáková v neposlední řadě upozorňuje také na negativní vliv počítačů v domácnostech na zkušenostní učení (Prusáková, 2005, s. 80–81).

Zajímavou teorii ke zkušenostnímu učení publikuje jeden ze zahraničních andragogů Peter Jarvis. Ten tvrdí, že zkušenostní učení je založeno na externím tlaku okolí, kdy jedinec musí reagovat na neustále se měnící okolnosti, přehodnocovat své zkušenosti s okolním světem. Uvádí, že pokud je řeč o učení, musí být vždy přítomno vědomí. Pokud se jedinec dostává do situace, kdy má pocit, že se něco naučil mimoděk, jen tak, bez přítomnosti vědomí, nejedná se podle Jarvise o učení (Jarvis in Thelenová, 2014, s. 120).

Životní kompetence lze zprostředkovat pomocí organizovaného vzdělávání jen omezeně, vznikají především aktivním životem jako takovým. Nechat veškeré učení na působení školského systému by bylo nežádoucí z důvodů „pedagogizace“ i z důvodů ekonomických nákladů (Beneš, 2014, s. 76). Vzhledem k tomu, že formální vzdělávání nemůže zajistit veškeré společensky a individuálně nutné učení, je nutné přeměnit práci, sport, kulturu, volný čas, rodinu, média apod. tak, aby svým působením podporovaly rozvoj osobnosti a učení se. Za určitou kulminaci tohoto myšlení můžeme považovat zprávu Římského klubu z roku 1979. Tato zpráva vidí v učící se společnosti prostředek proti ekonomickým a ekologickým krizím, proti násilí, nezaměstnanosti, hladu či sociální diferenciaci (Beneš, 2014, s. 77).

Celoživotní nepřetržité vzdělávání není nutné ani možné, celoživotní učení však možné a nutné je. Podle expertů představuje informální, zkušenostní učení asi 75 % veškerého lidského učení, probíhá mimo formální

vzdělávací zařízení. Jde o reflexivní zpracování životních zkušeností, prací, vlivu rodiny, styku s jinými lidmi a vyhodnocení vlastního jednání. V některých zemích světa má zkušenostní učení výraznou relevanci – tyto znalosti v nich lze ověřit, a dokonce z nich získat i určité certifikáty, diplomy či vysvědčení. Lze tímto způsobem kvalifikovat pracovní síly, což se v zemích s nezaměstnaností jeví jako výhodné při vylepšení šance na zprostředkování. Zkušenostní učení nemusí být vždy sebeurčené, a už vůbec ne individuální. Naopak je tato forma učení velmi často odkázána na pomoc druhých (Beneš, 2014, s. 77–78).

Původ termínu zkušenostní učení (experiential learning) leží v zahraničí. Jedním z předních autorů, kteří se tematice zkušenostního učení věnují, je David Kolb. Ten je již od osmdesátých let ve vedení organizace EBLS (Experience Based Learning Systems), která se věnuje výzkumu a praxi zkušenostního učení. Kolb definuje zkušenostní učení jako konkrétní formu učení ze životních zážitků, často v kontrastu s učením v učebně. K ještě přesnější definici si půjčil slova Keetona a Tata: „Learning in which the learner is directly in touch with the realities being studied. It is contrasted with the learner who is only reads about, hears about, talks about, or writes about these realities but never comes into contact with them as part of the learning process,“ (Keeton a Tate in Kolb, 2015, s. 18). Ke zkušenostnímu učení se obrací nejen andragogové, ale i personální manažeři, neboť ovlivňuje rovněž pracovní výkon zaměstnanců/pracovníků. Rogers se domnívá, že učení ze zkušeností se zlepšuje tehdy, když se pracovníci pohybují v prostředí, v němž jsou stimulováni k tomu, aby přemýšleli a jednali tak, že budou mít lepší výkony pomocí svých zkušeností (Rogers in Armstrong, 2010, s. 454). Armstrong také zmiňuje Kolba a jeho cyklus. Ten sestává ze čtyř fází:

- konkrétní zkušenost – může být plánovaná, nebo náhodná;
- reflexivní pozorování – týká se aktivního přemýšlení o zkušenosti;

- abstraktní vytváření pojetí (vytváření teorií) – generalizování na základě zkušenosti, zážitku, za účelem vytvoření různých pojetí a myšlenek, které lze aplikovat v případě, že se člověk ocitne v podobných situacích;

- aktivní experimentování – testování pojetí nebo myšlenek v nových situacích. To poskytuje východisko pro novou konkrétní zkušenost a celý cyklus začíná znovu.

Cyklus popisuje, jak se zkušenost transformuje do pojetí, která jsou pak použita jako vodítko v nových situacích. Aby učení bylo efektivnější, je nutné změnit svou roli z pozorovatele do role účastníka (Kolb in Armstrong, 2010, s. 455). Další autoři přicházejí – co se učení týká – s typologií osob podle stylu učení. Jedná se konkrétně o:

- aktivisty – plně se zapojují do nových zkušeností a zážitků;
- přemítavé – stojí v pozadí a pozorují nové zkušenosti a zážitky z různých úhlů. Shromažďují údaje, zkoumají je a poté dochází k závěru;
- teoretiky – upravují a aplikují svá pozorování ve formě logických teorií. Mají sklon k perfekcionismu;
- pragmatiky – dychtí vyzkoušet nové myšlenky, přístupy a pojetí, aby viděli, zda fungují.

Autoři této typologie nicméně zároveň zdůrazňují, že žádný z těchto stylů učení není výlučný. Jedna osoba může kombinovat různé styly učení (Honey, Mumford in Armstrong, 2010, s. 456).

K cizojazyčnému názvosloví zkušenostního učení se obrací i Dočekal. Věnuje se slovu *experience* a souhlasí s jeho českým významem *zážitek* a *zkušenost*. Zážitek definuje jako pouhý subjektivní pocit, zkušenost pak povyšuje na objektivní „zisk“ ze zážitku, situaci, ve které cyklus učení končí. Zmiňuje, že zážitek, pokud není dále uplatněn ve zkušenost, nemá pro zkušenostní učení význam (Dočekal, 2012, s 16).

Ludmila Čírtková ve svých kapitolách zmiňuje důležitost zkušenosti policistů, a to hlavně v neformálních vztazích v policejním prostředí. Vedoucí

funkce, do které může být jmenován i mladší policista, ještě neznamena autoritu u podřízených a získání skutečného neformálního uznání. Pro mladé policejní šéfy není jednoduché se prosadit, když existují ve skupině neformální vztahy. Pro fungování skupiny je dobré, když formální šéf naváže dobré vztahy se zkušeným policistou, neformálním vůdcem, ke kterému ostatní vzhlíží a který disponuje znalostmi nepsaných pravidel a postupů. Ostatní kolegové ho uznávají, důvěřují mu pro jeho zkušenosti, radí se s ním. Tím získává tento starší policista vlivnou pozici a může mnoho ovlivnit (Čírtková, 1996, s. 166).

2 Policie ČR

Policie ČR je ozbrojená složka určená k ochraně obyvatel, zajištění jejich bezpečnosti a k ochraně majetku osob naší země. Jejím úkolem je i prevence, plnění úkolů dle trestního řádu, zajišťování veřejného pořádku a předcházení trestné činnosti. Dohlíží rovněž na dodržování zákonů, předpisů Evropských společenství a mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu České republiky. Je podřízena ministerstvu vnitra a řídí ji policejní prezident. Je tvořena policejním prezidiem, celostátními útvary a dále krajskými útvary, které řídí 14 krajských ředitelů. Součástí krajských ředitelství jsou pak dále územní obvody.

Policie se řídí zákonem o Policii České republiky, zákon č. 273/2008 Sb. Tento zákon stanovuje, že činnost Policie ČR se odvíjí na území České republiky, pokud tedy tento či jiný právní předpis nestanoví jinak.

Jak poznat policistu? Policistu ČR poznáme podle toho, že se prokazuje uniformou, služebním průkazem nebo odznakem policie, na kterých musí být viditelné služební číslo, které slouží k identifikaci policisty. Existuje dále možnost, že se policista prokazuje prohlášením „policie“, pokud jsou okolnosti takové, že není schopný se prokázat na základě aspektů uvedených výše.

Podle zákona o Policii ČR tato složka spolupracuje s ostatními ozbrojenými silami, spolupracuje s dalšími bezpečnostními sbory a s orgány státní správy a samosprávy, s obcemi, dále s právníckými i fyzickými osobami. Policie je zároveň jednou ze složek integrovaného záchranného systému (IZS), a z tohoto titulu se podílí například také na řešení mimořádných událostí a krizových situací (Trestní právo, 2019, s. 557).

Specifikum policistů je, že nepracují podle zákoníku práce, ale jsou ve služebním poměru a vše kolem nich, co se pracovních věcí týká, se řídí zákonem o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů – zákonem

č. 361/2003 Sb. Tento zákon říká, že se policistou může stát každý občan České republiky, který je starší 18 let a splňuje další podmínky k přijetí do služebního poměru – například dostatečné vzdělání určené pro jeho služební místo, fyzická a psychická připravenost, která se ověřuje vstupními testy, plná svéprávnost a především to, že uchazeč o přijetí do služebního poměru písemně požádá. Služební poměr vzniká zpočátku na dobu určitou, a to na 3 roky, které slouží k určitému prověření policisty. Po třech letech služby, pokud se policista určitým způsobem osvědčí, skládá služební zkoušku. Absolvováním této zkoušky se služební poměr policisty proměňuje na dobu neurčitou. Po dobu, než je přizván příslušník policie ke služební zkoušce, probíhá jeho výcvik, zaškolování a postupné uvádění do práce policisty. Nejprve nastoupí do policejní školy po dobu několika měsíců. Zde se učí základní znalosti, znalosti zákonů, probíhá jeho výcvik po stránce fyzické, práce se zbraní a další nácviky a návyky nutné pro práci u Policie ČR. Ukončení policejní školy je prováděno závěrečnou zkouškou a testem. Při nich se kontrolují nabyté znalosti a po úspěšném absolvování nastupuje policista na svůj dříve stanovený útvar k regulárnímu výkonu služby. Stává se plnohodnotným policistou, odpovědným za své jednání a výkon služby. Stále však ještě ve služebním poměru na dobu určitou, než vykoná již dříve zmiňovanou služební zkoušku.

Pro zajímavost a představu o práci policisty, který nastupuje do služebního poměru, uvádíme služební slib. Tento slib skládají noví policisté při svém nástupu do pracovního poměru – „Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“ (Policie České republiky, 2017, s. 16).

Složení slibu startuje nová kariéra policisty. Ta začíná nástupem na určené oddělení PČR a seznámení se s ním, s novými kolegy, nadřízenými a pokračuje vstupem do bran policejní školy na dobu několika měsíců, v současnosti devět měsíců, kdy probíhá jeho základní výcvik. Školní část je v kariéře policisty takový první schod jeho života v uniformě. Úkolem školy je začínajícího policistu připravit na jeho službu a dát mu základní nácviky a znalosti, které budou nutné pro dobrý výkon jeho služby. Jak bylo zmíněno, základní. Není prakticky možné za tak relativně krátkou dobu vše zvládnout a naučit se. Osnovy policejní školy určují, co se budou učit a procvičovat, a jejich priorita je zvládnout znalost základních zákonů a právních předpisů, pracovat na fyzické připravenosti a dokonale ovládnout svou služební zbraň a donucovací prostředky. Vzhledem k délce trvání základního policejního výcviku ve škole není možné zvládnout a cvičit určité specifické výkony, úkony, je důležité především procvičit vše základní, a to jak z problematiky pořádkové policie, tak problematiky policie dopravní či cizinecké. Pozornost je věnována taktéž základům první pomoci a psychologie. Policisté během výcviku nahlédnou také do práce kriminalisty a učí se manipulaci se spojovací technikou a výpočetní technikou a programy určenými pro jejich práci. Z těchto všech zmíněných oblastí pak na závěr školy skládají zkoušku. V této policejní škole už není čas a prostor pro speciální nácviky a zvládání taktiky při práci s fotbalovými fanoušky, a tak se k nim policista dostane až na domovských útvarech, a to nejčastěji přímo praxí přímo v terénu (informace z vnitřních předpisů a nařízení Policie ČR a poznatků autora práce z praxe).

Policie ČR jako celek se dále dělí na další útvary podle svého zaměření a výkonu služby. Složkami policie tak jsou:

- služba pořádkové policie, která je základní složkou policie. Jedná se o nejpočetnější a nejuniverzálnější složku policie a zřejmě i občané jsou s ní nejčastěji ve styku. Tyto policisty je možné potkat na ulici, v obcích, chrání bezpečnost a majetek. Dohlíží na veřejný

pořádek, konají v trestním i přestupkovém řízení, chrání na železnici, věnují se i dopravě. Ke kontaktu s občany dochází na obvodních odděleních, kde probíhá nepřetržitá služba. Pořádková služba se dále dělí na další útvary a tato služba bude pro tematiku této bakalářské práce stěžejní, proto se k ní budeme ještě vracet detailněji;

- služba dopravní policie, která se věnuje především silničnímu provozu a bezpečnosti na pozemních komunikacích a občané se s ní setkávají především tehdy, pokud jsou účastníky silničního provozu, a to nejen jako řidiči vozidel, ale i jako chodci, cyklisté atd. Jedním z úkolů dopravní policie je dohled nad dodržováním pravidel silničního provozu na pozemních komunikacích a prevence dopravních nehod a škod vzniklých na lidském zdraví, majetku či ztrát na životě;
- služba kriminální policie a vyšetřování, mezi policisty známá pod zkratkou SKPV, jež se věnuje objasňování, odhalování trestných činů a zajišťování jejich pachatelů. Postupuje podle trestního řádu, prověřuje veškerá podezření na trestnou činnost, zajišťuje stopy trestné činnosti a je povinna trestné činnosti předcházet;
- služba cizinecké policie, která je zaměřena na pobyt cizinců na území České republiky a dohlížení nad dodržováním mezinárodních smluv a právních předpisů Evropského společenství;
- letecká služba policie, jež byla ve třicátých letech dvacátého století určena k ochraně hranic republiky, avšak dnes jsou její úkoly zcela odlišné – slouží k podpoře policejních akcí ze vzduchu, pátrání po osobách, pomáhá při ochraně lidského zdraví a majetku. Je zároveň součástí IZS. K její práci patří i hlídkové lety jako podpora pozemní policii;

- útvar rychlého nasazení, tzv. URNA – specializovaný útvar určený pro boj s terorismem. Účastní se zahraničních misí a má celorepublikovou působnost;
- ochranná služba neboli útvar Policie ČR, jehož hlavním úkolem je ochrana prezidenta České republiky, ústavních činitelů a majetku institucí, zastupitelských úřadů.

Jak již bylo zmíněno, pro výzkum této bakalářské práce se budeme věnovat především službě pořádkové policie, která při svém výkonu služby přichází nejvíce do styku s fotbalovými fanoušky při zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti a ochraně osob a majetku. Na tuto problematiku jsou na území Moravskoslezského kraje vyčleněny hlavně dva policejní útvary, mezi kterými probíhal výzkum, a to speciální pořádková jednotka a oddělení Hlavní nádraží Ostrava. Tento kraj, a především město Ostrava, patří kvůli působení fanoušků fotbalového klubu Baník Ostrava mezi nejlépe připravené a pracující s fanoušky. Oddělení Hlavní nádraží Ostrava, které má v republikovém měřítku jednu z největších praxí při práci s fanoušky, se podílí na doprovodu fanoušků k utkáním po železnici. V tomto mu pomáhá speciální pořádková jednotka, která je určena k eliminaci hromadného narušení veřejného pořádku a je pro tuto činnost i materiálově nejlépe vybavena.

Zákon o Polici České republiky říká, že policista je povinen zakročit, provést služební úkon, jestliže dojde k narušení nebo ohrožení vnitřního pořádku. Ve zkratce musí řešit porušení zákona a zjednat nápravu tohoto stavu. Nemusí tak činit, pokud nebyl k takovému jednání, úkonu či zákroku proškolen a tento úkon proškolení vyžaduje, dále pokud je zdravotně indisponovaný nebo plní jiný úkol, který by byl jeho úkonem či zákrokem narušen. Další formou policejní akce jsou zákroky pod jednotným velením, kde nerozhoduje o svém úkonu k potlačení protiprávního jednání sám policista, ale rozhodnutí vydává policista velící akci. To je právě v případě

práce s fotbalovými fanoušky velmi časté. Kdy veřejnosti známí těžkooděnci provádí zákroky proti diváckému násilí či jinému protiprávnímu chování návštěvníků fotbalového utkání nebo v cestě na či z fotbalového utkání (Trestní právo, 2019, s. 569).

3 Legislativa

Nejdeálnější situace pro policisty pracující s fotbalovými fanoušky je, když se legislativa nepoužije. To znamená, že chování fanoušků je bezproblémové, nekonfliktní a vše probíhá v rámci zákonů a bez narušení veřejného pořádku. V dnešní době bychom to ale mohli nazvat spíše utopií a představou. Je zároveň otázkou, zdali by v daném případě probíhalo zkušenostní učení policistů v pravém slova smyslu, když by se jednalo pouze o dohled nad jejich chováním a monitoring jejich činnosti. Současná doba a problematika diváckého násilí či narušování veřejného pořádku ze strany fanoušků nicméně dává dostatečný prostor pro zkušenostní učení policistů a policie má v současné době dostatek práce s potíráním této kriminality či přestupkového jednání.

Pokud policie zasahuje a koná proti fotbalovým fanouškům, jedná se o zákrok a tento už je zásahem do práv a svobod občana-fanouška, tedy k takovému zákroku musí být zákonné důvody. Zároveň vše musí probíhat v souladu s oprávněními, která policie k provedení tohoto jednání vůči fanouškům má. Z oprávnění, která má Policie ČR v pravomoci, zmiňme ta, která se nejvíce dotýkají práce s diváky a návštěvníky fotbalových utkání. Všechna uvedená oprávnění budou mít souvislost s narušením veřejného pořádku a porušením zákonných norem – jak trestního zákoníku, tak zákona o přestupcích. Policie je povinna každého, proti komu zakročuje, poučit. A to jak o důvodech, proč je proti dané osobě úkon veden, tak o jejich právech a možnostech.

Jako první oprávnění bych uvedl oprávnění prokázání totožnosti. To je, pokud je to možné, první krok ke zjištění, s kým policista jedná, respektive proti komu jedná. Následujícím může být oprávnění požadovat vysvětlení. Dále Policie ČR může pořizovat záznamy k plnění úkolů. Velmi často používané oprávnění, které při práci s fotbalovými fanoušky policisté

používají, je oprávnění použít donucovací prostředky. Toto oprávnění následuje k vynucení veřejného pořádku nebo dodržování zákonů, když není reflektována předtím daná výzva k zanechání nežádoucího konání. Donucovací prostředky při práci s diváckým násilím jsou nejčastěji hmaty a chvaty, údery a kopy, slzotvorný a elektrický prostředek, obušek, vytlačování štítem nebo koněm, služební pes, vodní stříkač, zásahová výbuška a v poslední řadě pak pouta. Většinou jde ruku v ruce s donucovacími prostředky rovněž oprávnění omezit osobu na osobní svobodu, a to zajištěním osoby, popřípadě následným umístěním do policejní cely. O použití donucovacích prostředků vždy rozhoduje sám policista podle situace. Výjimkou je, když se provádí zákrok pod jednotným velením, kdy o použití donucovacích prostředků rozhoduje velící policista – to je například velmi častá situace právě při práci s fotbalovými fanoušky a při práci s davem (Trestní právo, 2019, s. 569).

Kdy se tato oprávnění používají, za jakých podmínek, za jaké porušení zákonů a nařízení? V tomto případě se nejčastěji pracuje se zákonem č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, a se zákonem č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník). Přestupky jsou, co se závažnosti týká, na nižším stupínku nebezpečnosti. Mezi nejčastější přestupky v komunitě fanoušků patří především přestupky proti veřejnému pořádku – například neuposlechnutí výzvy veřejného činitele. Se vzrůstajícími problémy s fotbalovými fanoušky, kteří se začali maskovat, aby ztížili svou identitu, byl zařazen mezi přestupky i čin, kdy si osoba cestou na sportovní utkání zakrývá obličej k znesnadnění identifikace. Druhou kategorií přestupků, s nimiž se mohou policisté setkat při své práci s fanoušky, jsou přestupky proti občanskému soužití – zde se jedná hlavně o činy ublížení na zdraví nebo vyhrožování újmou na zdraví. Léčba u ublížení na zdraví nesmí překročit sedm dní, poté už se jedná podle trestního zákoníku. Jednou z posledních kategorií přestupků, které se stávají při organizování fotbalových zápasů a způsobují je fotbaloví fanoušci, jsou přestupky proti majetku.

Přestupku proti majetku se osoba dopustí tím, že úmyslně poškodí, zničí nebo odcizí cizí majetek. U fanoušků především mluvíme o zničení a poškození. Zde je výše škody stanovena do částky deset tisíc korun. Pokud je vyšší, jedná se i čin trestný (Správní právo, 2016, s. 653–656).

Tímto byly popsány přestupky, tedy řádově méně nebezpečné jednání pro společnost. Trestní zákoník dává možnost trestat osoby za závažnější činy, které jsou výslovně v tomto právním předpisu uvedeny. Na rozdíl od přestupků musí být trestný čin spáchán úmyslně, pokud není u některého vyloženě uvedeno, že stačí i zavinění neúmyslné. U činů proti majetku musí být výše způsobené škody přesahovat deset tisíc korun a u činů proti životu a zdraví doba léčení sedm dnů. Co se týká trestných činů proti zdraví a životu, jedná se hlavně o ublížení na zdraví, které vzniká jednak napadáním fanoušků mezi sebou nebo tak, že fanoušci při svých násilnostech zraní pořadatelskou službu a policii. Dalším trestným činem se stává poškození cizího majetku, odcizení cizí věci. Specifickým trestným činem, který se často odehrává mezi fotbalovými fanoušky, je loupež. Mnoho z nich si myslí, že když při šarvátkách někomu vezmou doplňky značící klubovou příslušnost, je to určitá forma hry. Téměř vždy se však jedná o loupež, protože se tak děje většinou i za probíhajícího aktivního odporu a za použití násilí. Odcizená klubová šála v hodnotě 300 korun tak může být ohodnocena odnětím svobody od dvou let výše. Trestné činy proti veřejnému pořádku, které mají spojitost s řáděním fanoušků, jsou hlavně maření výkonu úředního rozhodnutí, hanobení rasy, národa, výtržnictví a opilství. Maření se děje tak, že nejvíce problémoví fanoušci mají úředně zakázáno navštěvovat sportovní zápasy a tento zákaz porušují. Bylo by možné zmínit i trestný čin násilí proti orgánu veřejné moci.

4 Fotbalový fanoušek

Fotbal. Sport, hra, vášeň, náboženství, styl života. A jistě bychom našli mnoho dalších slov, která s tímto sportem z mnoha perspektiv souvisí. Pro tuto práci bude nejdůležitějším pojmem slovo fanoušek. Fotbalový fanoušek. Koho za fanouška můžeme označit? V této práci bude fotbalovým fanouškem označen každý sportovní příznivec této velmi oblíbené hry v naší zemi, který se nějakým způsobem účastní podpory svého fotbalového klubu. Podle určitých zdrojů a statistik je fotbal dokonce nejoblíbenějším sportem na světě, neboť má podporu přes 3,5 miliardy hráčů i fanoušků (Sportrevue.cz, 2019). Fotbal je, co se divácké podpory týká, nejoblíbenější sport i v České republice. Návštěvnost fotbalových utkání se dokonce za poslední léta zvyšuje. Jestli je za zvýšením návštěvnosti zlepšení ekonomické situace obyvatel či rostoucí popularita určitých našich klubů v zahraničí, kdy se pravidelně účastnily evropských pohárových soutěží, se můžeme jen domnívat. Podpora fotbalových fanoušků přímo na stadionech nicméně roste. Například u klubu z Ostravy, Baníku, se za deset let průměrná návštěvnost na domácích utkáních zvýšila o tisíc diváků na zápas, u klubu SK Slavia Praha dokonce o sedm tisíc diváků na zápas (Fortunaliga.cz, 2021). U pražského klubu je možné zvýšení návštěvnosti přičíst i sportovním výsledkům klubu, kdy se stal několikrát mistrem ligy a dařilo se mu i v evropských soutěžích.

Jak bylo uvedeno výše, nazvali jsme v úvodu fotbalovým fanouškem každého, kdo podporuje svůj klub. Nicméně by bylo dobře dále fanoušky rozlišit dle formy podporování klubu a dle jejich projevů a chování. Ještě předtím zmíníme historii této aktivity. Většina lidí si při spojení „fotbalový fanoušek“ vybaví pojem chuligán. Historie tohoto slova pochází z Londýna, kdy zde údajně žila irská problémová rodina Hooliganových, díky níž se pojem chuligán ujal pro vymezení kriminálního chování a výtržnictví. Z tohoto důvodu se slovo chuligán vžilo i do spojení s fotbalem, konkrétně do

negativních jevů spojených s touto hrou (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 10). Excesy, které jsou s fotbalem spojovány (výtržnosti, rvačky, vandalismus návštěvníků fotbalových utkání), se začaly množit v šedesátých letech dvacátého století a směřovaly jak ke druhým skupinám fanoušků, tak rozhodčím či hráčům. Odehrávaly se přitom na stadionech i mimo ně (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s 9). Jak je popsáno výše, chuligánství je s fotbalem spojováno především s děním na Britských ostrovech, avšak s výjezdy „anglických“ fanoušků do Evropy a do světa byl tento fenomén specifického negativního chování přenesen také do ostatních zemí (Smolík, 2008, s. 14). Ovšem fotbalový fanoušek není jen chuligán a existují i jiné skupiny podporovatelů svého fotbalového klubu. Pokud bereme slovo fotbalový fanoušek jako všeobecné označení člověka, který spojuje svůj život s fotbalovými zápasy, je vhodné uvést i jednotlivé druhy těchto fanoušků podle jejich chování, prezentace a projevů. Mareš ve své knize rozděluje osoby, které sledují fotbalová utkání na tři skupiny:

- fotbalové diváky;
- fotbalové fanoušky;
- fotbalové chuligány.

Fotbalový divák je charakterizován jako pasivní pozorovatel hry, není ovlivněn rivalitou a pohlíží na hru neutrálně. Není obvykle jen příznivcem fotbalu, ale sleduje i ostatní sporty. Nezná rituály v klubu, neúčastní se jich. Jeho fandění není vázáno na účast na stadionu, ale dává prostor i ostatním médiím. Z hlediska bezpečnosti je bezproblémový a sledování zápasů bere jako silný prožitek, podobně jako divadelní představení. Co se týká velikosti této skupiny, patří sem adekvátně slovo velká skupina.

Fotbalový fanoušek je představitelem takové kategorie fandění, které je vázáno na konkrétní klub či hráče. Má určité požadavky na výsledky a úspěchy svého klubu. Více emociálně prožívá veškeré události týkající se

„jeho“ klubu a hráčů (Slepička in Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 12). Fotbal je jeho prvořadým sportem, identifikaci ke klubu prezentuje oblečením, aktivním fanděním. Z hlediska bezpečnosti jsou nízkou rizikovou skupinou.

Fotbaloví chuligáni jsou nejvyhrocenější skupinou. Početně se jedná o malou skupinu charakteristickou vysokou soudržností, stabilitou a vysokou agresivitou. Smyslem jejich fungování jsou násilnosti, rasismus a primárně jim jde o vyvolání konfliktu s podobnou skupinou soupeřova týmu. Z hlediska bezpečnosti jsou vysoce riziková. Jsou velice dobře organizovaní. Na rozdíl od fanoušků se neidentifikují s fotbalovým klubem, ale pouze se svojí skupinou, a to např. symboly své chuligánské skupiny. Existují ale i výjimky, kdy jsou chuligánské skupiny ultralevicového ražení a distancují se od rasismu, a dokonce proti němu vystupují. Dalším znakem chuligánů je jejich kriminální chování, například účast na obchodu s drogami, násilná a majetková činnost, vydírání a braní výpalného, což jim slouží k financování jejich aktivit (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 12–14).

Třetí poločas, slovo, která má svůj význam právě v komunitě chuligánů. Definice tohoto slova je, že se jedná o další setkání chuligánů po zápase či před ním, v rámci něž dochází k bitkám mezi sebou. Zajímavý pohled na toto téma nabízí výpověď jednoho z chuligánů pražského klubu v knize Kmeny, která se zabývá subkulturami. *„Pro mě je to hlavně o sebezapření. Kousnout se, neutéct a bojovat za své kamarády a společnou věc. Ten pocit, když slyšíš zpoza rohu, že se blíží opravdu velká, pěkně rozjetá rozeřvaná parta, nebo když se na poli proti Vám šikuje soupeř třeba i dvojnásobný přesile. Se vším, co předchází i následuje, je to pak zážitek, při kterém cítíš, že ,opravdu žiješ‘, všechno je hodně intenzivní a ,pravdivý‘. Ten pocit pak ve mně zůstával ještě nějaký čas.“* (Kmeny, 2011, s. 453.). Dále tento chuligán popisuje specifika „třetích poločasů“, kdy se dvě soupeřící skupiny domlouvají předem telefonicky o místě setkání, bitky se snaží situovat do okrajových částí měst, na louky či do parků. Domluví se pravidla boje, většinou beze zbraně, nedochází k tzv. „dokopávání“ ležícího soupeře na

zemi. Po takovém poločase, který trvá v řádů minut, většinou do dvou, se pak společně oba tábory odeberou na stadion, kde se zařadí mezi ostatní fanoušky. Jak bylo uvedeno dříve, patří mezi projevy chuligánů rasismus, antisemitismus, xenofobie. Výjimku v tomto ohledu v ČR tvoří chuligáni fotbalového klubu Bohemians Praha, kde se spolu druží lidé různých myšlenkových názorů od levice po pravici. Což je jinde nepředstavitelné (Kmeny, 2011, s. 454).

Fotbalovému fanouškovství je věnována pozornost i z pohledu sociologie. Sport je vnímán jako každodenní záležitost lidí a má silnou společenskou vazbu a emoční náboj sympatií a antipatií. Divácký zájem a jejich reakce na průběh hry dokáže ovlivnit utkání, výkon hráčů, rozhodčích. Zájem diváků a fanoušků má zároveň i vliv ekonomický, kdy nákupem vstupenek a permanentek ovlivňují ekonomický chod klubu. Stále více má sport vliv v utváření společenské a kulturní identity lidí. Například u britských fanoušků to byl odpor dělnických tříd proti vládnoucí garnituře. Sportovní, zejména fotbalové, diváctví jako společenský fenomén je odrazem soudobé společnosti, sociálně-kulturní (Sekot, 2008, s. 146–147). Ke krajním projevům sportovního fandovství patří intolerance, pocit nepřátelství, zrada a ohrožení, které mohou být v kontextu celkového klimatu soudobého světa a dalších stresujících faktorů společenského vývoje. Jsou sociologové, kteří ve fandovství vidí jistou formu deviantního chování a označují charakteristické rysy jako hysterie, posedlost, šílenství, neobjektivnost a pro společnost nebezpečnou zuřivost (Sekot, 2008, s. 148). Na základě empirie sociologů vznikl i pojem „kariérní vývoj“ sportovního fanouška. Ten začíná běžným zájmem, nadšením, pokračuje rostoucí oddaností a končí až profesionální klubovou angažovaností. Další skupinou fanoušků jsou tzv. „skalní“, kteří jsou ochotni v rámci své podpory splnit psané i nepsané normy. Například oblékání, chování, účast na sportovním turismu, výjezdy na podporu klubu. Díky této skalní podpoře si však nárokují určitou beztrestnost svého

negativního chování, kam patří mimo jiné i rasismus. Společenství fandů může vycházet i z pocitů sociálního vyloučení či nějaké politické opozice, a tak je u nich možné vymezení toho, kam patřit nechtějí, a ne kam patří. To s sebou může nést krajní vyhocení rivality a krajní sportovní loajalitu. Tato rivalita může plodit nevraživost jak mezi národy a etniky, tak i mezi státy (Sekot, 2008, s. 150-151).

O tom, že je problematika fotbalových fanoušků a jejich chování během utkání současné a velmi žhavé téma, svědčí dohoda, kterou mezi sebou uzavřela Policie ČR, FAČR (fotbalová asociace ČR) a LFA (Ligová fotbalová asociace). Tyto subjekty spolu uzavřely „Dohodu o spolupráci při zajišťování bezpečnosti a pořádku na fotbalových utkáních“ (dále jen Dohoda), jejímž cílem je posílení ochrany při fotbalových zápasech a zlepšení spolupráce s odkazem na rozhodnutí Rady Evropské unie a vydání její příručky pro mezinárodní policejní spolupráci a opatřením k zamezení diváckého násilí a výtržnictví a zvládnání tohoto problému při mezinárodních utkáních. Dohoda stanovuje, že LFA a FAČR jsou organizace zodpovědné za řízení a zabezpečení fotbalových zápasů první a druhé ligy a také těch mezinárodních. Podílí se na zajišťování pořádku a bezpečnosti návštěvníků zápasu a ochraně majetku. Svými dalšími předpisy nařizuje, aby stadiony byly vybaveny odpovídajícími technickými a bezpečnostními prvky a opatřeními. To jsou prvky, které jsou v gesci těchto dvou organizací. Policie si v dohodě nárokuje, aby bylo každé místo stadionu zabezpečeno kamerovým systémem k možné identifikaci narušitelů veřejného pořádku. Dále musí mít k dispozici místnost pro řízení s výhledem, sociální zázemí pro zasahující policisty a také parkovací místa. Sektory pro diváky musí mít brány pro rychlý vstup policistů k zásahu. Na základě dřívějších zkušeností a operativní práci policie se stanovuje rizikovost utkání. A to na nerizikové, rizikové a vysoce rizikové. A na základě této rizikovosti se pak stanovují počty pořadatelské služby, nasazení policistů.

K tématu této dohody se vrací i Nikl, Volovecký, který ve svém díle *Divácké násilí* ještě upřesňuje a vyzdvihuje opatření k potlačení či eliminaci toho problému. Jako další opatření, která by měla pomoci, je prodej vstupenek. A to především snaha o oddělení prodeje vstupenek pro domácí a hostující fanoušky, případně prodej vstupenek na konkrétní osobu, čímž se především u rizikových zápasů zajišťuje možnost identifikace fanoušků už před samotným zápasem. Může docházet i k regulování návštěvnosti zápasu. Další opatření je prodej alkoholu, kdy byla snaha ze strany pořádající asociace zamezit prodeji alkoholu na stadionech (Nikl, Volovecký, 2007, s. 15–17). Tato myšlenka však často narážela na zájmy sponzoringu. Mezi některé sponzory se řadily i pivovary a v jejich zájmu naopak prodej piva na stadionech byl. Do restrikcí a prevenci fotbalového násilí vstupuje také výkonná moc, a to tím, že existují omezující opatření, vydané soudy či správními orgány, jako např. zákaz návštěv sportovních utkání pro problémové fanoušky. Tito fanoušci se pak musí v době utkání svého klubu hlásit na policii nebo jiného dozorujícího orgánu. V minulosti byla v rámci prevence k potlačování tohoto protiprávního chování snaha zřizovat přímo na stadionech speciální místnosti, kde v přítomnosti samosoudce byly okamžitě vyhlášeny omezující opatření a tresty. Avšak to se nyní neděje a k potrestání dochází až poté, u přestupkového či soudního jednání.

Co se týká nevhodného chování fotbalových fanoušků, jsou k eliminaci negativních projevů tlačeny i přímo jednotlivé kluby, a to pomocí disciplinárního řádu fotbalové asociace. Tento řád stanovuje sankce pro kluby za porušení povinností pořádajícího klubu, nesportovního chování fanoušků. Jedná se především o nedostatečná opatření klubu k zabránění nevhodného chování jednotlivců či skupin, porušení nařízení zákazu vstupu podnapilým osobám na stadion, projevy rasismu a xenofobie, nezabránění narušení veřejného pořádku, narušení utkání ze strany fanoušků, například jejich vstupu na hrací plochu, vhazování předmětů na hrací plochu, zakázané

použití pyrotechniky atd. Za tyto prohřešky hrozí klubu různé sankce, jejíž účelem je donutit kluby k opatřením proti těmto nežádoucím jevům. Tyto sankce mají formu pokut, odehrání utkání bez diváků, uzavření stadionu, kontumace utkání, odebrání bodů, v krajní situaci i vyloučení družstva ze soutěže (Disciplinární řád FAČR).

Tak, jak bylo výše popsáno negativní chování fotbalových fanoušků, které je většinou směřováno vůči klubu soupeře a jeho sportovním příznivcům, zároveň existuje i jeden moment, fakt, který nepřátelské, často nesmiřitelné tábory fanoušků fotbalových klubů spojuje. A tím je jejich společný nepřítel – policie. Tento subjekt slouží jako červená vlajka při býčích zápasech. Je to jejich největší nepřítel, proti kterému nejraději obrací svůj hněv a často ho považují za všechno zlo, které se kolem nich děje. Ikonický pokřik A.C.A.B (All Cops Are Bastards) je slyšet při všech fotbalových utkáních a stává se velmi často motivem graffiti i motivem znaků, samolepek a vizuálních prezentací fotbalových ultras a chuligánů na stadionech během zápasů. Existují dokonce skupiny chuligánů, které spolu nacvičují taktiku postupu proti zákrokům policistů (osobní poznatky autora práce, který pracuje jako policista a je často ve styku s fotbalovými fanoušky).

5 Výzkumná část

5.1 Metodologie

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jak v praxi probíhá zkušenostní učení policistů při jejich práci s fotbalovými fanoušky, a to zejména při zápasech mimo domácí stadion, na jejich tzv. „výjezdech za klubem“. Empirie by měla potvrdit či vyvrátit, že zkušenostní učení je pro práci s fanoušky důležité, a současně přiblížit, jak jsou policisté na tuto specifickou práci dostatečně zaškoleni během svého pobytu v policejní škole či základního policejního vzdělávání a jak velký vliv má praxe na jejich práci. Zároveň empirická část navazuje na teoretickou část a v rámci interpretace výsledků porovnává uvedené teoreticky pojmy a definice se zjištěními z reálné praxe policistů.

5.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu této bakalářské práce je zjistit, jak probíhá zkušenostní učení policistů a zdali má na tuto práci vliv délka služebního poměru a množství zkušeností při práci s fotbalovými fanoušky. Zároveň se pokusíme výzkumem zjistit, jestli délka práce s fanoušky ovlivňuje i chování policistů směrem k nim. Výzkum by nám mohl objasnit, jak zkušenosti mění či nemění postojové reakce policistů k chování fanoušků a zdali existuje určité chování fanoušků, které policisty vyprovokuje k zákroku.

Maxwell ve svém díle zmiňuje existenci tří možných cílů výzkumu, intelektuální, praktický a personální. Intelektuální by měl přispět k rozšíření odborného poznání, praktický by měl přispět k praktickému využití a personální by měl obohatit výzkumníka samotného (Maxwell in Švaříček, Šedřová, 2007, s. 63). Domníváme se, že v případě této bakalářské práce lze dosáhnout všech tří výše zmiňovaných cílů. Personální cíl je naplněn tím, že autor práce je sám příslušníkem Policie ČR a pracuje spolu se svými kolegy s fotbalovými fanoušky, takže mu výsledky výzkumu mohou pomoci ve

vlastní práci. Praktický cíl výzkumu je dán už samotným názvem a jeho výsledky mohou být aplikovány do praxe. A cíl odborný by byl naplněn v případě, že výsledky výzkumu budou zajímavé pro odbornou teoretickou přípravu na tuto práci a možné zpracování postupů.

5.3 Výzkumné otázky

K tomu, abychom náš výzkum mohli adekvátně zacílit, je nutné určit výzkumné otázky. Pro tuto příležitost jsme vybrali jednu hlavní výzkumnou otázku a k ní přidali dvě výzkumné otázky vedlejší. Hlavním tématem této práce je zkušenostní učení. Smyslem výzkumných otázek bude porovnat teorii, která určuje, jak pracovat s fanoušky, s tím, nakolik policisté reálně pod vlivem praxe tuto teorii následují. Zároveň se budeme snažit zjistit, jak policisté práci s fotbalovými fanoušky vnímají, jaké složky a aspekty podle nich mají na práci s fotbalovými fanoušky vliv a jak podle nich probíhá získávání a zvyšování pracovních kompetencí v této oblasti.

- Hlavní výzkumná otázka (HVO1) – *Jak funguje zkušenostní učení příslušníků PČR při práci s fanoušky?*
- První vedlejší výzkumná otázka (VVO2) – *Jaké jsou osobnostní postoje reakce policistů k chování fanoušků?*
- Druhá vedlejší výzkumná otázka (VVO3) – *Jaké chování fotbalových fanoušků vyprovokuje policisty, aby proti nim zakročili?*

5.4 Kvalitativní výzkum

Cílem kvalitativního výzkumu bylo získat detailní a pokud možno komplexní informace k uvedenému zkoumanému typu zkušenostního učení. Disman dodává, že kvalitativní výzkum je práce se slovy, není to práce s čísly (Disman in Švaříček, Šedřová, 2007, s. 15). Avšak k tomu je nutno dodat, že jeden z hlavních rysů kvalitativního výzkumu je způsob analýzy dat. Jedna taková

definice říká, že kvalitativním přístupem získáváme nejen jiná data, ale je nutné je i jinak analyzovat a interpretovat (terénní poznámky, dlouhé výpovědi). Tím získáme jiné typy závěrů, než je možné získat kvantitativním přístupem (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 15). Cílem tohoto výzkumu je analyzovat individuální názory policistů na problematiku zkušenostního učení při práci s fanoušky – díky zvolené metodě kvalitativního výzkumu máme možnost doptávat se, otázky modifikovat, a tím se pokusit získat detailní informace, zkušenosti, názory. Vzhledem k tomu, že badatel pochází ze stejného prostředí jako účastníci výzkumu, odehrává se výzkum v autentickém prostředí a je zároveň založen na specifickém vztahu mezi oběma stranami. Což jsou také znaky kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 17).

5.5 Polostrukturovaný rozhovor

Pro sběr dat byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, který je jedním ze znaků kvalitativního výzkumu. Tento typ hloubkového rozhovoru vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek. Respondenta je možné se dále dotazovat v případě nejasností, během rozhovoru lze číst a zaznamenávat i neverbální informace. Rozhovor může být zároveň ve dvou rovinách – formální či neformální (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 160). Průcha uvádí, že v andragogickém výzkumu se polostrukturovaný rozhovor jako metoda používá jen velmi zřídka, avšak zmiňuje jeho výhody, a to, že výzkumník zadává připravené otázky a respondent má možnost širší volby odpovědí než u striktně strukturovaného rozhovoru (Průcha, 2014, s. 120). Vzhledem k tomu, že autor práce pochází ze stejného pracovního prostředí jako respondenti, projevuje se při polostrukturovaném rozhovoru výhoda znalosti problematiky. Dotazování a odstranění nejasností je navíc jednodušší a komunikace je jasná, výzkumník má možnost rozumět případnému pracovnímu slangu zkoumané skupiny, policistů a tento slang poté převést srozumitelně do textu pro ostatní.

Výhodou, že autor práce pochází ze stejné pracovní skupiny jako účastníci výzkumu, je i fakt, že je již v počátku rozhovoru odbourána možná nedůvěra a zdrženlivost; respondenti jsou otevřenější a uvolněnější. Rozhovory byly současně vždy vedeny během pracovní doby, pokud to situace dovolila.

5.6 Výběr respondentů

Pro tento výzkum byli osloveni takoví policisté, kteří přichází do styku s fotbalovými fanoušky a práce s těmito lidmi je náplní jejich pracovní agendy. Byli osloveni jak řadoví policisté, tak policisté ze speciální pořádkové jednotky, dále byl výzkum veden i mezi policisty, kteří jsou v pozicích vedoucích pracovníků, s policisty kriminální služby a vyšetřování a také s členy antikonfliktního týmu. Tito všichni se svým způsobem podílí na práci s fotbalovými fanoušky, každý přitom v poněkud jiné rovině. Zároveň byli osloveni policisté s různou délkou trvání svého služebního poměru a různého věku. Mezi účastníky výzkumu byla zahrnuta rovněž jedna žena, takže jsou zastoupena obě pohlaví. Celkově se výzkumu zúčastnilo jedenáct příslušníků Policie České republiky z Moravskoslezského kraje. Policisté byli cíleně osloveni autorem bakalářské práce podle výše zmíněných kritérií, přičemž všechny respondenty autor práce zároveň osobně zná. Ve všech případech s výzkumem souhlasili pod příslibem zachování anonymity. Z tohoto důvodu je jejich identifikace ve výzkumu realizovaná prostřednictvím speciálních kódů. Každý rozhovor s policistou či policistkou trval v průměru 30 min. Někteří, hlavně služebně starší policisté a policisté na vedoucí pozicích, byli sdílnější, a tak rozhovor s nimi byl tak delší a obsírnější a dotýkal se nejen tématu zkušenostního učení. Všichni dotazovaní nebyli během rozhovorů pod časovým a ani jiným tlakem, během rozhovorů byli uvolnění a dobře naladěni.

5.7 Vzorek respondentů, jejich charakteristika

V této části práce budou uvedeni všichni respondenti, kteří se zúčastnili výzkumu, bude specifikována délka jejich praxe a pozice, na které pracují.

Policista 1 (P1)	Policista P1 je ve služebním poměru 18 let a pracuje na oddělení SKPV jako kriminalista
Policista 2 (P2)	Policista P2 je ve služebním poměru 7 let a je členem speciální pořádkové jednotky
Policista 3 (P3)	Policista P3 je ve služebním poměru 26 let a je členem antikonfliktního týmu
Policista 4 (P4)	Policista P4 je ve služebním poměru 4 roky a je policistou na obvodním oddělení
Policista 5 (P5)	Policista P5 je ve služebním poměru 11 let a je policistou na obvodním oddělení
Policista 6 (P6)	Policista P6 je ve služebním poměru 28 let a je policistou ve vedoucí pozici
Policista 7 (P7)	Policista P7 je ve služebním poměru 8 let a je policistou na obvodním oddělení
Policista 8 (P8)	Policista P8 je v služebním poměru 24 let a je policistou ve vedoucí pozici
Policista 9 (P9)	Policista P9 je ve služebním poměru 7 let a je policistou na obvodním oddělení
Policista 10 (P10)	Policista P10 je ve služebním poměru 5 let a je členem speciální pořádkové jednotky
Policista 11 (P11)	Policista P11 je ve služebním poměru 26 let a je policistou na obvodním oddělení

5.8 Analýza a interpretace polostrukturovaných rozhovorů

Rozhovory vedené s policisty byly po zaznamenání přepsány do písemné podoby. Následné prepisy slouží jako zdroje dat pro analýzu a jejich výhodou je, že se lze k prepisům snadněji vracet, pročítat je a kódovat. Výhodou představuje i možnost vizualizace dat, možnost zvýraznění, komentování a vkládání poznámek. Zároveň je při prepisu rozhovorů snazší proveditelnost anonymizace, ochrany jmen účastníků výzkumu a možnost jejich nahrazení pseudonymy. (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 181–183). Jednotlivé kódy z rozhovorů a odpovědí na výzkumné otázky budou dále specifikovány u každé výzkumné otázky. V neposlední řadě rovněž uvedme, že policisté zapojeni do výzkumu nejčastěji pracují s fanoušky fotbalového klubu FC Baník Ostrava, kteří jsou v rámci České republiky velmi specifictí. Fanoušci Baníku Ostrava jsou velice aktivní v podpoře svého klubu mimo domácí stadion, jejich počty jsou při tzv. výjezdech největší ze všech fanouškovských skupin v České republice a jejich chování je velmi svébytné (osobní zkušenost výzkumníka). Součástí rozhovorů byla i otázka na vztah policistů k fandění a to, zdali jsou sami fanouškem Baníku Ostrava (to by totiž mohlo určitým způsobem ovlivnit jejich odpovědi na výzkumné otázky). Jen dva policisté, P1 a P7, uvedli, že se za fanoušky Baníku Ostrava považují, na jejich práci s fotbalovými fanoušky to podle jejich vyjádření nicméně žádný vliv nemá.

5.8.1 Hlavní výzkumná otázka č. 1 – Jak funguje zkušenostní učení příslušníků PČR při práci s fanoušky?

Mezigeneračnímu učení na pracovišti nebylo v rámci andragogiky dosud věnováno mnoho prostoru. Andragogické výzkumy jej dosud nepokrývají. Proběhlo jen pár výzkumů, a to především mezi učiteli. Je běžné, že v životě, v našem případě pracovním, dochází k přenosu a předávání, zkušeností, poznatků a dovedností směrem od starších kolegů k mladším, v některých

případech i směrem opačným, od mladších ke starším. Můžeme se tedy domnívat, že generace se navzájem učí (Průcha, 2014, s. 61). Rozhovory s policisty a kladením otázek na toto téma se pokusíme tuto myšlenku potvrdit, či vyvrátit. Bude nás zajímat, zdali při práci s fotbalovými fanoušky funguje zkušenostní učení, což může být synonymum pro mezigenerační učení, a pokusíme se ověřit i definici informálního učení – zdali se jedná o každodenní proces spontánního učení, kdy si člověk během pracovního života osvojuje právě ty výše zmíněné zkušenosti, dovednosti, postoje (Průcha, 2014, s. 64). Jak bylo zmíněno v teoretické části práce, školení policistů je řízeno vnitřními předpisy a nařízeními a jejich základní výcvik je relativně krátký. Během tohoto výcviku musí zvládnout mnoho věcí a vstřebat spoustu znalostí a návyků. Z tohoto důvodu jsem se respondentů nejprve ptal, zda je škola a základní výcvik dostatečně připravil na práci s fanoušky, a posléze se rozhovory obrátily na jejich další zkušenosti a na přiblížení toho, co jim při zvykání si na práci s fotbalovými fanoušky pomohlo a o čem se domnívají, že by pomohlo dalším a novým kolegům.

Většina respondentů potvrdila, že na práci s fanoušky se necítila býti dostatečně připravena. Jak P1 („*Rozhodně NE!!!*“), tak P3 („*Ne.*“) odmítají, že by je základní výcvik a nácvik policistů na práci s fotbalovými fanoušky připravil. „*Na to se nejde připravit, nebyl jsem připraven a myslím si, že ani není možné, aby někdo řekl, že byl připraven. Jejich chování je tak specifické, že kdo to zažije, tak nechápe. Na to se nedá připravit, dokud to nezažiješ,*“ uvedl P5, který svou nepřipravenost k práci s fanoušky zároveň podložil nutností postupné profesní empirie. Policista P7 zmiňuje svou minulost coby strážníka Městské policie a první kontakt s fanoušky v této profesi a říká, že „*na takovou práci sem nebyl připraven, jelikož strážníci, díky neochotě vedení městské policie nebyli k tomu připravováni,*“ čímž potvrzuje, že existuje nepřipravenost i u jiných ozbrojených složek. „*Ačkoliv jsem se předtím účastnil mnoha bezpečnostních opatření, ať už jako řadový policista, nebo jako velitel, tak na svou následnou první*

zkušenost s fanoušky jsem se necítil dostatečně připraven,“ uvádí P8, čímž vyzdvihuje specifičnost práce s fotbalovými fanoušky. P9 sice zmiňuje, že před první zkušeností dostal určité teoretické informace, avšak následně potvrzuje, že při první zkušenosti zjistil, že na vše nebyl téměř vůbec připraven, a dodává, že se na práci s fanoušky snad ani nelze připravit předem. P10 zmiňuje, že na svou první zkušenost *„byl dostatečně vystrojen“*, ale ihned dodává, že *„jsou to situace, na které se nejde připravit“*. Se svou zkušeností ještě přispěl do výzkumu P11, který zažil první a nečekanou zkušenost s polskými fanoušky, která byla nečekaná a on ani jeho kolegové nebyli prakticky vůbec připraveni a byli nuceni vyloženě improvizace. V opozici vůči policistům výše se vyjádřil pouze P4, podle něhož byl na práci s fotbalovými fanoušky určitě připraven. P6 se pak sice cítil být na svou první zkušenost s fanoušky připraven, ale dává to do souvislosti s tím, že byl dobře organizován velitelem, který je vedl.

Z výše citovaných odpovědí ohledně připravenosti policistů na svou první akci s fotbalovými fanoušky ze strany školy či základního výcviku je zřejmé, že základní výcvik a škola policisty není schopna pro tuto práci dostatečně připravit a vycvičit. Výjimkou byl pouze P4, avšak u něj (dle pozorování autor práce) může hrát roli jeho zdravé sebevědomí. Zkušenost respondentů, kteří ve většině potvrzují, že škola je nepřipravila dostatečně, navazuje na tvrzení andragoga Kolba a potvrzuje jeho myšlenku, že zkušenostní učení jako konkrétní forma učení ze životních zážitků je často v kontrastu s učením v učebně (Kolb, 2015, s. 18).

V rámci rozhovorů s policisty bylo rovněž ambicí zjistit, jaká byla druhá a další zkušenost s fotbalovými fanoušky a zdali byly nějaké rozdíly mezi těmito zkušenostmi a tou první, zmiňovanou výše. Docházelo zde ke zkušenostnímu učení, která říká, že zkušenostmi se člověk učí?

„V mojí práci určitě byly rozdíly, s každým výjezdem se moje zkušenost zlepšila, už jsem dělal některé věci automaticky a nemusel jsem se na něco ptát,“ uvedl P5

a dále doplnil zajímavost o jeho pocitu při práci slovy: „u služebně starších kolegů sleduji, že se dostávám na jejich úroveň a dostávám pocit, že jsem schopný rozhodovat a vést další kolegy.“ V jeho případě tedy se zkušenostmi narůstá zároveň i sebedůvěra. P7 říká, že se s dalšími akcemi s fanoušky jen ujišťuje v nutnosti provádět nácviky modelových situací. „Čeho jsem si však všiml při dalších výjezdech a zkušenostech, že někteří starší kolegové mají tendenci pod vlivem svých zkušeností občas podceňovat.“ Dle něj tedy zkušenosti mohou být ne vždy ku prospěchu věci. P6 jakožto policista ve vedoucí pozici zdůrazňuje s přibývajícím zkušenostmi také posilování svého sebevědomí a rozhodnosti při velení zákroků proti fanouškům: „Více jsem začal vnímat a soustředit se na rizika při práci s fanoušky.“ P8, další služebně starší policista ve vedoucí pozici, říká: „Každá další zkušenost mě jen ujišťovala v tom, že tuto práci děláme dobře, všichni pracují tak jak mají, vždy jsme vše zvládli a mohu se na své podřízené spolehnout a na druhou stranu věřím v práci a vedení nadřízených. Obdivuji policisty, kteří to dělají už více let, jak zvládají psychický stres, nadávky a provokace od fanoušků.“ Jedním dechem zároveň dodal, že právě u těchto déle sloužících kolegů může vzniknout i opačný problém, a sice že práci s fanoušky psychicky nezvládnou a mohou mít s prací kolem fanoušků problém. P3, policista pracující v antikonfliktním týmu, zdůrazňuje praxi – zejména díky dalším zkušenostem se jejich tým sehrává a můžou vědět, co jeden od druhého čekat, jak se kdo zachová. To považuje za velkou výhodu oproti jiným nasazeným policistům. „Druhá a další zkušenost už byla lepší a lepší, ovšem ne tím, že by se chování fanoušků zlepšilo, ale tím, že už jsem věděl, co mě čeká, jak s nimi pracovat, přibyla znalost konkrétních osob, a hlavně už jsem se aktivně zapojoval, oproti první zkušenosti,“ řekl P9. A co si myslí o své další zkušenosti P1? Dle jeho slov si sám všiml větší profesionality u policistů s přibývajícím zkušenostmi a lepšího citu pro práci s fanoušky. P11 při porovnání své první negativní zkušenosti s těmi dalšími vypráví o zlepšené spolupráci mezi jednotlivými složkami policie. „Hlavně my, naše oddělení, díky naší praxi

s fanoušky Baníku Ostrava, kteří jsou u nás nejhorší, jsme připraveni na nejlepší úrovni v rámci ČR.“ P10 si myslí, že zkušenosti si mohou předávat navzájem, jak policisté služebně starší, tak ti mladší: „*Učím se od kolegů, ale i oni uznali, že se dokáží učit ode mě.*“ V tomto případě se nicméně jedná o policistu, který už měl před nástupem k policii zkušenosti z jiného prostředí, což může uvést jeho výpověď do jiného kontextu. „*Časem jsem přestal vnímat fanoušky jako dav a začal si všímat jednotlivců. Čas dost obrušuje hrany, takže co mě dříve udivovalo, nad tím se už moc nepozastavuji, ale pokaždé se najde nějaký fanoušek, který dokáže zase zvednout laťku o trochu výše,*“ tvrdí P2, s tím, že je vidět, jak ho zkušenosti posilují i mentálně. Mezi respondenty v opozici iv tomto případě stojí mladý sebevědomý policista P4, který říká: „*Moje druhá zkušenost a další byla stejná jako první a žádné změny jsem neviděl.*“

Jak je zřejmé, zkušenostní učení bylo ve většině případů pro policisty efektivní a každá další zkušenost s fotbalovými fanoušky posouvala jejich schopnosti lépe se vyrovnat a reagovat na nastalé situace. Je možné v tomto ohledu definovat i nějaká doporučení od služebně starších kolegů směrem k mladším policistům, která by pomohla při zvykání si na práci s fanoušky? A existuje pro ně nějaký manuál, pokyny pro tuto práci, které by pomohly policistům v práci s fotbalovými fanoušky?

„*Starší kolegové, ale ti, co mají zájem pracovat, a opakované zkušenosti,*“ říká P5 a dodává, že bohužel ne každý služebně starší zkušený policista znamená pro ostatní přínos. Co se týká teorie, manuálů, tak s těmi se osobně dle svých slov nesetkal. „*Manuál neexistuje a mě pomohla hlavně podpora z vedení kraje, materiální vybavení a stabilní kolektiv,*“ uvádí P3 z antikonfliktního týmu s tím, že jejich práce s fanoušky je však specifická. P1 z vedoucí pozice ve své reakci existenci určitých konkrétních manuálů potvrzuje. „*Jsou manuály ministerstva vnitra pro fotbalové kluby, máme vnitřní akty řízení, metodiku odboru bezpečnostní politiky MV ČR. Ovšem nejvíce mi pomohla osobní zkušenost a nejbližší kolegové. A co se týká mladších kolegů, tak jim doporučuji pokoru a s tou naslouchat rad starších*

a zkušenějších kolegů“. Existenci manuálů potvrzuje i P8, který zároveň připojuje svůj poznatek, že „každý krajský útvar si může vydat plán k bezpečnostnímu opatření a koordinovat činnost jeho policejních složek“. K osobní zkušenosti ohledně svého zvykání si na práci s fanoušky dodává: „jednoznačně mi pomohla komunikace se zkušenými kolegy, konzultace s nadřízenými a specialisty z extrému,“ což je oddělení kriminální policie specializované na extremismus, kam se problémoví fanoušci řadí. Rovněž přidává názor, že by policistům k adaptaci na práci s fanoušky pomohly nácviky. A to pro všechny zúčastněné strany, nejen pro SPJ (speciální pořádková jednotka). Současně připomíná, že je u mladších policistů nutná „chuť se učit od starších kolegů a mít štěstí na kolegy, kteří již nejsou dlouhodobou prací s fanoušky znechuceni, otráveni.“ Co se zmíněného výcviku týká, svůj názor k tomuto připojili i další dva kolegové z SPJ – P2 a P10, kteří dávají výcviku a nácviku největší důležitost a berou to jako nejlepší možnou přípravu. Zároveň však oba připomínají, že „žádný výcvik ostrou akci nenahradí“, takové zdůraznění zkušenosti a praxe. Existenci manuálů berou spíše tak, že jejich instruktoři je podle těchto cvičí. Praxi jako základ pro adaptaci na práci s fanoušky vidí i P9 a mladším kolegům, stejně jako většina jeho dalších kolegů, doporučuje zkušenosti se staršími kolegy. Za přednost služebně mladších kolegů považuje entuziasmus, který „nutno mít pod kontrolou, aby přílišná aktivita nevyvolala problémy s chováním fanoušků.“ „Hlavně nepodceňovat situaci, učit se od starších kolegů.“ To je cesta pro mladší kolegy podle P7 a jak dále uvádí, při zvykání si na práci s fanoušky zkušenosti žádný výcvik nenahradí. „Já nerozděluji kolegy na mladší a starší, ale na schopné a neschopné,“ odlišuje se ve své perspektivě P6 a dodává: „určitě je důležitá kvalita řízení na všech stupních, sebevzdělávání policistů, a to i po fyzické stránce, a zájem o práci.“ P6 rovněž následně potvrdil i existenci manuálů a nařízení.

Z provedených rozhovorů s respondenty byly následným kódováním vytvořeny stěžejní slova, která charakterizovala názory policistů a díky těmto kódům si můžeme tyto názory shrnout a následně ještě specifikovat. Praxe,

nácvik, teorie. Tři kódy jako cesta k vysvětlení, jak funguje zkušenostní učení příslušníků Policie ČR.

PRAXE – všichni oslovení policisté, kteří byli vyzpovídáni, se určitým způsobem vyjádřili v tom směru, že praxe jim dala k adaptaci na práci s fotbalovými fanoušky nejvíce. Vidí ji jako hlavní cestu k tomu, být lépe připraveným policistou pro tuto práci. Kód praxe zahrnuje všechny odpovědi, zahrnující akcentování důležitosti zkušenosti, pomoci starších kolegů, komunikace s nimi. Policisté vnímají praxi i jako cestu pro začínající policisty, čímž potvrzují, že v podstatě neexistuje základní příprava v policejní škole či na základních útvarech, která by je na specifickou práci s fanoušky připravila. Dle respondentů se zřejmě na tuto práci ani jinak připravit nejde. Zkušenost staví nade vše, mezi respondenty se nevyskytl žádný policista, který by ani jednou slovo *zkušenost* nezmínil. A to nejen jako zkušenost na vlastní kůži, ale také jako zkušenost ve smyslu „nechat si poradit od zkušených“ (do čehož patří i komunikace mezi sebou, sdělování si, co ano a co ne).

NÁCVIK – slovo *nácvik* či *výcvik* se nám v rozhorech také objevilo. Zmínilo jej několik respondentů, kteří si o této metodě myslí, že nabízí cestu k tomu, lépe zvládat práci s fanoušky. Policisté P2, P7, P8 a P10 ve svých odpovědích nepopírají výše uvedenou praxi a zkušenosti, ale považují rovněž za důležité trénovat taktiku a techniku. O tom, že se ke kódu přihlásili jen čtyři policisté, svědčí to, že dva z nich jsou členové speciální pořádkové jednotky a nácvik a výcvik je jejich hlavní přípravou. Jsou k tomuto určení a také materiálově vybaveni. Náplní jejich činnosti je taktika zákroku při hromadném narušení veřejného pořádku. Na rozdíl od policistů ostatních oddělení, kteří ještě k práci s fotbalovými fanoušky musí zvládnout i běžnou agendu obvodních oddělení, styk s veřejností a řešení přestupkového a trestního řízení. Policisté P7 a P8 se k nácviku připojili z důvodu, že jeden z nich měl tímto určitou praxi ze zaměstnání městské policie a druhý je ve vedoucí pozici a cítí, že by to pomohlo a je to jeho představa, jak zlepšit práci s fanoušky.

TEORIE – manuály, nařízení, předpisy a popřípadě základní výcvik či škola – to jsou slova, která jsme zahrnuli pod kódové označení *teorie*. S teorií se ztotožnili policisté P1, P6 a P8. Tito policisté potvrzují existenci manuálů a vnitřních nařízení a závazných pokynů. Proč zrovna oni? Domníváme se, že je k tomu vedou dva předpoklady. Jedním z nich je délka jejich praxe (všichni uvedení slouží u policie už déle než 15 let), druhým je jejich pozice. Všichni tři policisté totiž pracují na vedoucích pozicích. Velmi často bezpečnostní opatření řídí a vedou podřízené policisty, a tak se dostávají k materiálům, ke kterým ostatní nemají zřejmě přístup, nebo nepovažují za důležité se k nim dostat a nechávají se ve své práci vést nadřízenými. Tito nadřízení jsou i občasnými školiteli, tudíž musí být vybaveni pro teoretickou přípravu.

Jak tedy funguje zkušenostní učení policistů při práci s fanoušky? Na základě odpovědí respondentů si dovolíme tvrdit, že zkušenostní učení funguje v první řadě dobře a spolehlivě a je zásadní pro výkon této práce. To potvrzují teorii, že zkušenostní vzdělávání je spojené s reálnými situacemi a problémy, vychází ze zájmů jednotlivce a vede k rozvoji osobnosti jednotlivce, což je jeho hlavní výhoda (Prusáková, 2005, s. 80–81). Zkušenostní učení funguje a probíhá především díky kolegialitě, kdy služebně starší a zkušenější policisté předávají své poznatky začínajícím kolegům, komunikují s nimi a radí jim, jak pracovat s fanoušky. Zasvěcují je do problematiky, pomáhají jim s poznáváním prostředí. Starší a zkušenější policisté pomáhají i tím, jak se chovají. Mladší kolegové jejich chování pozorují a následně napodobují. Zajímavostí rozhovorů byl opakovaný názor, že se na chování fanoušků ani nelze pořádně připravit. Jejich chování je tak nepředvídatelné a vždy něčím překvapí, že i když se připravíte na určitou situaci, přijde úplně jiná reakce a je potřeba improvizovat a reagovat na základě zkušeností. Tím zároveň dochází k vytváření zkušeností nových. To ve své teorii říká a potvrzuje i Jarvis, dle kterého je zkušenostní učení založeno na externím tlaku okolí, kdy jedinec musí reagovat na neustále se měnící

okolnosti, přehodnocovat své zkušenosti s okolním světem (Jarvis in Thelenová, 2014, s. 120). Ovšem i zkušenostní učení, podle odpovědí a názorů respondentů, má svá úskalí. A to v případě, kdy jsou již služebně starší kolegové prací s fotbalovými fanoušky znechuceni, jsou vyhořelí nebo jinak psychicky unavení. V tomto případě by informální učení mohlo mít pro služebně mladší policisty negativní účinek, bylo by nevýhodné a pro policisty by nemělo přínos. Výsledky našeho výzkumu by mohly i pomoci v přípravě policistů. Nabízí se otázka, zda nedat větší důraz na nácvik a výcvik a zda nevypracovat manuály a teorii pro začínající policisty.

5.8.2 Vedlejší výzkumná otázka č. 2 – Jaké jsou osobnostní postojové reakce policistů k chování fanoušků?

Smyslem této výzkumné otázky je zjistit, jestli práce policistů s fotbalovými fanoušky ovlivňuje jejich osobní postojové reakce. Oslovení policisté jsou z jednotek, které pracují s fanoušky a dříve, pokud pracovali na jiném oddělení nebo nebyli příslušníky policie, s fanoušky nepracovali, a tak se jejich postoj formuje během jejich zkušeností. Jednou z otázek, která byla součástí rozhovoru s policisty pracujícími s fanoušky, byla otázka, zdali jsou sami fanoušky fotbalového klubu či přímo fanoušky Baníku Ostrava. Mohl by to být určitý ukazatel přístupu k fanouškům během výkonu své práce s nimi. Rozhovory byly opět vedeny napříč funkcemi a odděleními, kde policisté pracují. Většina těchto policistů hodnotila své postojové reakce k chování fanoušků během jejich přesunu k zápasům klubu Baník Ostrava, a to zejména na venkovní utkání, kdy jejich doprava probíhá vlaky a právě dotazovaní policisté fanoušky na těchto cestách doprovázejí z důvodu zajištění veřejného pořádku.

„Jsem sám fanouškem fotbalu a Baníku Ostrava, ovšem na mou práci to vliv nemá. Své postojové reakce se snažím ovládat, jsem profesionál, i přesto, že zažívám jejich negativní, protizákonné jednání a následně se můžeme potkávat i u přestupkového nebo

trestního řízení,“ říká P1 o svých pocitech k chování fanoušků. Kolega P5 se přiznává, že je mu fotbal cizí, není fanouškem fotbalu a nemá ani vztah k Baníku Ostrava. O svém postoji k fanouškům říká, že *„je výsledkem jejich soustavného několikaletého působení na mou osobu a je veskrze negativní. Jsou mi odporní a přičí se mi jakýkoliv kontakt s nimi. Přesto se snažím chovat jako profesionál a jednám korektně.“* Slovo *odpor* uvádí při debatě o chování fanoušků i P4. Vždy se však snaží vše zvládnout s nadhledem i přesto, že si o fanoušcích nemyslí nic pozitivního. O nadhledu hovoří i P2, který není fanouškem fotbalu a své postoje uvádí jako neutrální. Chování fanoušků mu občas přijde spíše k smíchu. Určité odcizení k chování fanoušků vyjádřila P3, když říká: *„neztotožňuji se s jejich nevhodným až vulgárním chováním, ale ovládám se a zdržuji se osobním projevům. Samozřejmě vše má svou hranici, a když je to hodně přes, požadujeme zásah uniformovaných policistů.“* Příznivcem fotbalu se cítí být P6 a svůj postoj k chování fanoušků definuje jako *„profesionální, založený na právním vědomí, znalostech a osobních zkušenostech“*. Také P7 je příznivcem Baníku Ostrava, ale na jeho vliv to práci nemá: *„Já jsem fanoušek Baníku, fandím klubu, nicméně mě toto v práci s fanoušky neovlivňuje a můj postoj je adekvátní k jejich chování.“* P7 rovněž vyjádřil názor, že by měl existovat výcvik pro policisty ke kontrole svých reakcí na nevhodné chování fanoušků. Skupinu policistů, kteří nejsou fanoušky fotbalu a Baníku, rozšiřuje svým příspěvkem P8 svou rozhodnou reakcí na otázku, zdali je fanouškem: *„Ne!“* Z jeho dlouholeté zkušenosti se u něj vytvořila antipatie, kdy podle něj fanoušci za své fanouškovství schovávají svou agresivitu, násilné projevy a napadání ostatních. Proto má názor, že s těmito lidmi by policie měla jednat nekompromisně. *„Fandím fotbalu, ale ne Baníku Ostrava, mým oblíbeným klubem je jiný prooligový klub,“* přiznává P9, a je tak dalším z respondentů, kteří se řadí mezi policisty-fanoušky. *„Bohužel, má práce a častý kontakt s nevhodným chováním fanoušků Baníku ve mně vybudoval odpor k těmto lidem,“* říká a přidává se tak k P4 a P5, kteří rovněž akcentovali svůj „odpor“ k fanouškům Baníku. P9 zároveň dodává:

„Mám hodně kamarádů a známých, fanoušků Baníků Ostrava, s kterými mám velmi dobrý vztah a vůbec s tím nemám problém. Naštěstí se však s těmito normálními lidmi ve své práci nepotkávám a trávíme spolu příjemnější chvíle.“ P11 při hodnocení svého vztahu k fanouškům Baníku užívá lakonicky jediného slova – *alergie*. Zároveň doplňuje, že je pro něj chování fanoušků nepochopitelné. *„Kdyby byl doma, nebyl pod rouškou určité anonymity, tak by to nedělal,“* domnívá se.

V této části výzkumu jsme chtěli zjistit, jestli chování fanoušků nějak ovlivňuje osobnostní postojové reakce policistů. Jestli zkušenosti s fanoušky mění či utvrzují v policistech názor na lidi, kteří fandí fotbalu. Z rozhovorů jsme vybrali kódování slova *profesionalita* a *nelibost*. Další kódy už nebyly potřebné, respondenti totiž své reakce dokázali vměstnat právě do těchto dvou kódů.

PROFESIONALITA – P1, P2, P3, P6, P7. Tento vzorek respondentů se k výše uvedené otázce postavil tak, že své postojové reakce ovládá, chová se profesionálně a nějakým způsobem v nich nevyvolává ty negativní. Mají nadhled a s chováním fanoušků jsou určitým způsobem smířeni, vyrovnáni.

NELIBOST – P4, P5, P8, P9, P11. Policisté, jejichž rozhovory a odpovědi na otázku byly negativní, jsou ve stejném počtu jako v případě prvního kódu. Nelibost pod sebe schovává všechny negativní reakce na chování fanoušků od odporu přes alergie až po přičení se apod. Tito policisté své reakce neskrývají a jednoznačně dávají najevo, jak jsou vůči fanouškům negativně vymezeni. I přesto uváděli, že to výkon jejich práce neovlivňuje.

Odpovědi policistů nám řeči čísel ukázaly poloviční úspěch zkušenostního učení. Nyní se nabízí další otázka, a to, která polovina respondentů prošla zkušenostním učením, jež je ovlivnilo při práci s fanoušky a přístupu k nim. Byli to ti policisté, kteří ve svých odpovědích zmiňovali profesionalitu a schopnost chovat se tak, že zvládají své postoje k fanouškům, nebo ti, kteří kvůli chování fanoušků došli k závěru, že si tito lidé nezaslouží jiný postoj než nelibost? Dovolíme si tvrdit, že k informálnímu učení došlo na

obou stranách a u všech respondentů vedlo k vytvoření si názoru, což je výsledek učení pomocí zkušeností. Zjistili jsme, že mezi policisty se vyskytují dva úplné protipóly. Od názoru P5, který svůj postoj nazval odporem a přičením, až k vyjádření P2, jenž bere vše s nadhledem a úsměvem. Jak uvádí Dewey, každý zážitek má vliv na naše zkušenosti (Dewey in Hanuš, Chytilová, 2009, s. 35). Proto jsou oba póly zkušenostním učením. Zřejmě by bylo zajímavé kromě andragogického výzkumu provést ještě výzkum psychologický a mít srovnání z jiného pohledu. Autor práce si dále myslí, že tento samý andragogickým výzkum se stejným vzorkem respondentů s určitým časovým odstupem by mohl ukázat, jak tyto názory a postoje ovlivňují odsloužená léta.

5.8.3 Vedlejší výzkumná otázka č. 3 – Jaké chování fotbalových fanoušků vyprovokuje policisty, aby proti nim zakročili?

Smyslem této výzkumné otázky je zjistit, jak zkušenosti, resp. informální učení, ovlivňuje policisty v případě, kdy mají proti fanouškům zakročit. Zákroky proti fotbalovým fanouškům jsou specifické především v tom, že většina těchto zákroků při narušení veřejného pořádku probíhá pod jednotným velením. A tak se obvykle policisté nemohou nechat vyprovokovat k nějaké reakci a zakročují na rozkaz velícího důstojníka. Nicméně jsou momenty, kdy pracují policisté i v menších skupinách či ve dvojicích, a pak už záleží na jejich vlastním rozhodnutí. Výzkumnou otázku jsme zaměřili na názory dotazovaných policistů, zdali existuje nějaký typ chování fanoušků, který policisty vyprovokuje k zákroku proti nim. Vzhledem k tomu, že byl výzkum veden jak mezi řadovými policisty, tak mezi členy speciální jednotky i mezi členy vedení, je zřejmě, že se tyto názory různí. Vždy však byl respondenty nicméně jako hlavní věc zmíněn fakt, že policisté se nesmí nechat vyprovokovat a musí udržovat určitou míru profesionality. Slovo „vyprovokuje“ v původní otázce bychom tak v tomto ohledu mohli nahradit například slovem „vede“.

V tomto duchu a v této práci je proto slovo „vyprovokuje“ shodné se slovem „vede“. Zákon o Policii ČR (č. 273/2018 Sb.), konkrétně § 10, říká, že policista je povinen zakročit v případě porušení či ohrožení vnitřního pořádku. Existují určité výjimky, pro náš výzkum je nejdůležitější výjimka, že není povinen, pokud je pod jednotným velením (Trestní právo, 2019, s. 556). Dalším faktorem je subsidiarita. To je určitý druh zkušenostního učení, kdy se policista rozhoduje, jestli a do jaké míry je protiprávní jednání společensky nebezpečné (Trestní předpisy, 2017, s. 15). Ne každé porušení zákona je hned nutné potrestat. Musí být naplněny určité podmínky pro vznik protiprávního jednání, a to všechny, co se týkají subjektu i objektu.

Jaké jsou tedy situace, které jsou pro policisty impulzem k zakročení?

„Protizákonné,“ zní první, krátká a jednoznačná odpověď P1. Výrazným impulzem je v tomto ohledu, jak je z odpovědí policistů patrné, napadání příslušníků Policie ČR fanoušky. *„Nadávký mi jdou jedním uchem tam a druhým ven, většina fans stejně nejsou dost inteligentní, takže nemají na to, aby mě vyprovokovali. Takže jediná možnost je asi fyzické napadení mě nebo mého kolegy,“* udává P2. Také P3 okamžitě a bez váhání reaguje odpovědí, že důvod k zákroku je napadání, a myslí si to také P4. *„Tam už není prostor na jiný postup,“* dodává. Jako důvod k okamžitému zákroku vidí napadení policistů či jiných nezávislých osob i P9 a P11, který říká: *„Policista se nesmí nechat vyprovokovat. Napadení policisty je ale už situace, kdy není čas na toleranci a tiché dohody. Jako problém vidím občasné fanoušky pod vlivem alkoholu, co nedodrží dohodnutá pravidla.“* Další pohotová odpověď přichází od P5: *„Protiprávní jednání, ale než vyprovokuje, spíše donutí zakročit.“* Odlišnou odpověď uvádí P6, kterému vadí agresivita pod vlivem alkoholu a davová sugesce. P7 tvrdí, že pro rozhodnutí k zakročení je psychika policisty a jeho zkušenosti velmi důležitý činitel. P8 vidí jako důvod k zákroku následující: *„agresivita, ničení zařízení na stadioně, veřejného majetku, opakované neuposlechnutí výzvy veřejného činitele, agresivita vůči policii a projevy nenávisti, rasismus, xenofobie.“* P10 se

přidává svou odpověď ke kolegům, kteří vidí jako důvody k zákroku porušení zákonů. Z rozhovorů byly kódováním vybrány dva prvky reprezentující důvody k zákroku proti fanouškům. Výpovědi respondentů budou reprezentovat kódy *napadení* a *zákon*.

NAPADENÍ – napadení policistů a jiných zúčastněných i nezúčastněných osob, to jsou důvody skryté pod tímto kódem, které jako důvod k okamžitému zákroku uvádí P2, P3, P4, P8, P9 a P11.

ZÁKON – Pro P1, P5, P8 a P10 jsou důvodem pro zákrok porušení zákona. Striktní dodržování pravidel, to je názor těchto policistů.

Odpovědi policistů nám ukázaly subsidiaritu a zkušenostní učení v praxi, posuzování společenské škodlivosti na základě dřívějších zážitků, kdy lze určité chování fotbalových fanoušků posuzovat v souvislostech mírněji a nevidí je jako důvod k zákroku. K tomuto se přihlásila většina respondentů. Jsou ochotni nad určitým chováním „přimhouřit oko“ a dávají prostor nechat situaci uklidnit bez zákroku, popřípadě domluvou. Pokud však dojde k napadení policistů či jiných osob nebo k porušení zákonů, není prostor na toleranci a zákrok se provádí okamžitě a důrazně. Čtyři kolegové mají názor, že je nutné zakročit při každém protiprávním jednání. Domníváme se, že je k tomuto názoru vede i to, že tři z nich jsou déle sloužící, a hlavně dva z nich působí v řídicí funkci a vedou bezpečnostní opatření, tudíž na nich leží odpovědnost za zákroky pod jednotným velením a sami vydávají rozkaz k zákroku a řídí jednání policistů. Jsou odpovědní za to, aby během práce s fotbalovými fanoušky nedošlo k ohrožení bezpečnosti a narušení veřejného pořádku. U P10 bychom ještě mohli poznamenat, že se jedná o policistu z SPJ, kteří jsou zvyklí jednat na rozkaz velícího policisty, a bere tak jako popud k zákroku pokyn z důvodu porušení zákona. Zajímavostí bylo, že odpovědi příslušníků byly v případě této otázky velmi pohotové, bez uvažování, a to obzvláště u odpovědí vztahujících se ke kódu *napadení*. Zde byla z odpovědí cítit kolegiální snaha chránit v první řadě sami sebe.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak funguje zkušenostní učení příslušníků Policie České republiky při jejich práci s fotbalovými fanoušky. Výzkumem a rozhovory s policisty bylo v první řadě zjištěno, že zkušenostní učení funguje dobře a v rámci práce s fanoušky funguje jako jednoznačná cesta ke kvalitě práce příslušníků Policie ČR. Teorie sice říká, že zkušenostní učení není možné přesně ověřit, nicméně z výzkumu mezi respondenty vzešel výsledek, který říká, že žádná teorie a školní příprava (pokud vůbec probíhá) nemůže policisty na specifickou práci s fotbalovými fanoušky připravit lépe, a to může být určité ověření zkušenostního učení. Z výzkumné části práce je totiž zřejmé nejen to, jak zkušenostní učení dobře a jistě funguje, ale také to, jakou formou v oblasti práce s fanoušky funguje. Teorie o zkušenostním učení říká, že zkušenostní učení nemusí být vždy sebeurčené a už vůbec ne individuální. Naopak je tato forma učení velmi často odkázána na pomoc druhých. A právě tuto teorii a způsob fungování ve svých rozhovorech policisté potvrdili. Jako nejčastější formu učení uváděli komunikaci, rady a vedení staršími zkušenými kolegy, od kterých se učili zvládat tuto problematiku. To nám nabízí i odpověď na to, jak zkušenostní učení policistů při práci s fotbalovými fanoušky funguje – za pomoci praxe se zkušenými kolegy. K tomu je ovšem potřeba zmínit ještě jednu formu učení – nácviky modelových situací. K této formě se přihlásili především členové speciální pořádkové jednotky, u nichž je nácvik běžnou součástí pracovního dne, zatímco u policistů ostatních součástí policie tomu tak není. Samostudium a učení pomocí manuálů či nařízení uvedlo jen minimum policistů, a když už ano, byli to policisté ve vedoucích pozicích, což by mohlo zřejmě svědčit buď o tom, že sami školí podřízené, nebo že mají lepší přístup k informacím než ostatní kolegové.

Výzkum mezi příslušníky Policie České republiky na téma práce s fotbalovými fanoušky nám ukázal také jednu možnou stinnou stránku zkušenostního učení. Rizikem by mohly být situace, kdy mladší nezkušení policisté sbírají zkušenosti při práci se zkušenějšími kolegy, kteří už jsou však prací s fotbalovými fanoušky psychicky unaveni, demotivováni, otráveni a tzv. vyhořelí. Zde totiž může hrozit, že v rámci zkušenostního učení budou policistům předány zkušenosti a (špatné) návyky, které nejsou ku prospěchu, ale spíše naopak.

Po provedeném výzkumu mezi policisty si dovolíme tvrdit, že zkušenostní učení policistů při práci s fotbalovými fanoušky, a možná i nejen s nimi, si zaslouží další zkoumání. Bylo by rovněž vhodné zvážit, zdali by se výsledky těchto výzkumů nedaly použít k dalšímu zlepšování práce Policie ČR a při teoretické přípravě či základním výcviku na policejních školách či v policejních školících střediscích.

Literatura

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy: 10. vydání*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1407-3.

BENEŠ, Milan. *Andragogika. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie: základy praktické psychologie pro policisty, strážníky, justiční stráž a pracovníky soukromých bezpečnostních agentur. 2. rozš. vyd.* Praha: Support, 1996. ISBN 80-902-1640-4.

DOČEKAL, V. *Prožitkové, zážitkové nebo zkušenostní učení? e-Pedagogium*, 2012, č. 1, s. 9–17.

HANUŠ, Radek a Lenka CHYTILOVÁ. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2816-2.

MAREŠ, Miroslav, Marek SUCHÁNEK a Josef SMOLÍK. *Fotbaloví chuligáni: evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií, 2004. ISBN 80-903-3330-3.

NIKL, Jaroslav a Petr VOLEVECKÝ. *Divácké násilí*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-249-2.

Policie České republiky: Police of the Czech Republic. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-0664-9.

PRUSÁKOVÁ, Viera. *Základy andragogiky I*. Bratislava: Gerlach print, 2005. ISBN 80-89142-05-2.

PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5232-7.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC. *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

REITMAYEROVÁ, Eva a Věra BROUMOVÁ. *Cílená zpětná vazba: metody pro vedoucí skupin a učitele*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-317-8.

SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2562-8.

SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu*. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. ISBN 978-80-903556-3-7.

Správní právo: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, [2016]. ISBN 978-80-7380-649-1.

ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2558-4.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

THELENOVÁ, Kateřina. *Sociologie, andragogika a teorie učení Petera Jarvise*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4309-6.

Trestní právo: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016-. ISBN 978-80-7380-753-5.

Trestní předpisy: redakční uzávěrka 21. 8. 2017, Ostrava: Sagit, 2010-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-240-1.

518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. V Praze, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.

Internetové zdroje:

Disciplinární řád FAČR. <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/277?category=1> [online]. [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: facr.fotbal.cz

Fortuna liga. <https://www.fortunaliga.cz/statistiky> [online]. [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: www.fortuna.cz

Sportrevue.cz. <https://sportrevue.isport.blesk.cz/15-nejpopularnejsich-sportu-na-svete-ledni-hokej-v-popredi-nehledejte#part=16> [online]. [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: [Sportrevue.isport.blesk.cz](https://sportrevue.isport.blesk.cz)